

TITO WÛR

Pawrô Jõ Kàhhôc

ÿhÿ, pê Pawrô pê Jeju jarkwa na memprar catêjê nõ, ne Tito mã hõ kàhhôc kujate. Na pê hõ kàhhôc ita japry pê **Tito WÛr, Pawrô Jõ Kàhhôc** (Tito). Ne pê Tito ajco Pawrô kôt apu ipa. Jirô pê mã pê Pawrô Kênpojrejõ pjê kam Jeju na mehkwy mehkri atajê to ihhimpej catê na hãm. Ne pom cu me hõ kàhhôc cahyt ita kam, pê Pawrô Tito mã, jũ caxuwjũmjê te me cupê Jeju na mehkwy na cumã amji jarên, ne ajteare mã cute amji kam me hapac xà ton atajê cawpa. Ne hanea ne cute cumã, cute me hũmreimpejti pê catyt kam atajê to, Jeju na mehkwy jamãr catê nõ xãm na hũjahkre. Mãrquê me cumã Jeju na mehkwy te ajpên kam mehcarĩcti kam, amji to me ipijapar to hahkre na, cumã hũjahkre.

Pê Pawrô Tito mã amji jarê

Carati 2.1-3

1 ¹⁻²Hàpà Tito, ipê Pawrô, ne ipêPahpãm mã ijapên catê, ne hanea ne ipê JejuCixtô jarkwa na iprar catê, ne pa wa ha amã ihkàhhôc ita to. Pê Pahpãm icapi, ne mehkwy wÿr ikujate. Pom pê ramã mam amji mã mehkwy capi atajê, waite mehtehcajpar, mã cute me hũnãr to ihtÿaj prãmte, pê me hÿrmã ikujate. Ne hanea ne cute Jeju to amji mã mehhimpej kam me to incrà tu to prãm to pê mehwÿr ikujate. Ne hanea ne caxwãm catia mã, catyt kam me papaprãmte, me cumã Pahpãm te amji kam hapac xà tohahkre. He nee Pahpãm apu ihhêj nare, ne rÿ pêã mã, pê cormã pjê ton nare kam, me pamã cuteamji cahê na me pahto ipijapar rohnÿtti mã xà na amji to, cu pahtÿj me hikaj. ³Pê rÿ pêã mã ramã me pamã amji to. Ne ramã cute me pamã amji ton xàakam hàhhuc, na ri ihtÿj ita caxuw apucahê na me pancjêj xà to me pamã hahkre. Ne pomcute me pamã ampo to hahkre xà ita pê imã cugõ, ne ite mehcunea mã to icahkũm xà na harkwa ta. Ne Pahpãm te me pahkên kēanre catihtti ata pê me pahto hapôj ata jarkwa kôt, wa mehcunea mã harên xà imejti itajê jarên to ipa.

⁴Ŷhỹ Tito, itea wa amã ihkàhhôc ita ton. Ampo na? Cu ajwar Jeju to amji mã pahhimpej ita kam, wa itỳj ato amji kra. Ne Pahpãm pê me pajõ Inxũ Cati, ne ihcãmter Jeju Crixto te ri me pahkên kêanre pê me pahto hapôj, na wa ijôtpê me cumã acajrên to ipa, ne me cumã:

— Tito to impeaj ne, ne caprĩ, ne caxwãm pê me cumã me acarĩcti jôr to me apa — hane.

Tito te mehkwy to mehhimpej catêjê pyxwyr xà

1 Timot 3.1-13

⁵Cwyrjapê pê wa cô jipôc ri, Kênpojrejô pjê ata kam guwahi, ne amã jarkwa hyr to:

— Tito, cormã nee jũm te krĩ cunea kôt Jeju na mehkwy mã me to ihhimpej catêjê pyxwyr nare. Cwyrjapê ca ha ahpãanre na me akwỹ cunea mã, me toihhimpej catêjê ton partu — hajyr. ⁶Cwyrjapê wa ha ato ihimpej. Ca nee Jejuna mehkwy to ihhimpej catê na, atỳj jũm xãm nare. Ne quêt cute me hajyr catêjê nô, ca ha hãm he. Quêha hũmre nô pê catyt kam ipa catê, quê nee jũm ihkôt harên nô to kên nare, ata pê quêha me to ihhimpej catê. Ne cumã hĩxi pyxit peaj, neajpên na me ajkrut peaj. Quê ha mehkra xwỹjê pê catyt kam Jeju na mehkwy. Mâr quê nee jũm, me hũpar nare, krã kêanre na, amehkra to ihcakôc nare.

⁷Ne Jeju na mehkwy to mehhimpej catêjê pupun catêjê atajê, quê ha Pahpãm jâpên xàa to me hàpên to me ipa. Cwyrjapê quê ha mehkwy nô te, cute ampo to kên nô na harên na, quê ha nee cupê mehkwy to ihhimpej catê nare. Ne me cumã, cute amji kam me hapac xà impejti cajcucre to me amji jarêc jahkre pej. Ne haneane me cumã cute amji kam hapac xà pytĩti to amji jarêc jahkre pej. Ne por quê ha me cupê mehkwy to ihhimpej catêjê atajê, quê ha nee amji toame cati prãm nare, ne nee amencryc xi nare, ne nee côxỹhti to ame amji to ipipân to me ipa nare, ne nee ame hàprê nare, ne nee ihtỳj ahti na hàpên xàkêanre atajê to amji to me hakràj prãm nare. ⁸Ne quêt ihcunea na, me hũrkwa to me hàhcajrênti ne, ne me cumã ampo pej pit kĩn. Ne caxwãmcatia mã amji to mehhimpej to mempej, ne ampo kên cunea tête me amji jiprôn to me ipa. Ne mehcunea to me amji kam hapac to me ipipênti to me ipa. Ne catyt kam me Pahpãm jarkwa kôt ameipa. Hôhô, quê ha Jeju na mehkwy to mehhimpej catêjê pupun catêjê atajê cute amji kam me hapac xà to me hane. ⁹Ne ihtỳj me caxwãm pê amji mã me Jeju jarên pejti itajê to me ipijarô to impejti to me ipa. Ampo na? Pom harên xà ita, nee mã ihhê xi nare, ampeaj kam ri. Ne ihtỳj hũjarên xà ita to me cumã me hakryti to ihtỳj to ipa. Ne haneane hũjarên xà ita, cute cuna mã ame ampo to cupan catêjêmã harên to ipa.

Tito te Kênpojre catêjê mãn xà

¹⁰Ŷhỹ, Tito, ca ha maamji to guphê to apa, nãmri ampeaj kam cute me Mojxe xwỹjô kàhhôc to me cumã hahkre to mehkêanre to meipa catêjê

jàhtô. Ne xwahna cumã me ateJuta catêjê kôt me Mojxe xwỳ jôkàhhôc cunea kôt me amji ton na, me cumã me atoprãm. Na ri hôtpe me amã hũjarên to hane he:

— Gapacta ne Jeju to amji mã me ahimpej to me apa, ne hanea ne hĩkjê na, Mojxe te me hapackre xà cunea kôt me amji ton to me apa — hane. Ne amehhêj xia jarên to me ipa. Ne ame to ihhimpej catêjê pejti atajê cunea cuna mã, mehkên to pit mã ame amji kampa. ¹¹Cwỳrjapê ri imã ate cute me hajỳrjê mãn na ato prãm. Na ca ha me cumãn prãm, ne me cumã garkwa to hane he:

— Me kêt! Ne aracri ame apa! Ca cama apu krĩ kam ikrejàhtôa kam mehkri atajê cunea te me Paphãm jarkwa pejti ata kôt me ipa xà kaj na mehcaphêrkàr to meapa. Ne ate ampo to me cumã hahkre xà kêanre itajê to, nee ate me cumã hahkre xà nare. Ne ate amji mã mehpore incwỳr prãmte, ca ame hajỳr to me apa. Xà nee ajte ita na me apahàm nare? — Hô, ca ha me cumã hane. ¹²Ne Kênpoje jô pjê ata kam mehkwỳa nô te Paphãmjarkwa to ihcakôc catê ata te amji jarên to:

— Me ipê Kênpoje catêjê hôtpe me ihêjxia to me ihêj xi, ne ihhêj rũm me ipêampo kên jàprêa to hàprê atajê, ne ampeaj kam ite me xuwaca, ne cama ampeaj kamme jàpàn cati — hane. ¹³Ne pom cute ampo na me amji jarên xà ita, ampeaj kam ri. Cwỳrjapê ca ha ma cute amji kam me hapac xà ita têtê me cahpêrkarto ihtỳaj to apa, quê catyt kam caxwãmcatia mã Jeju to amji mã mehhimpej to me ipa. ¹⁴Nee ca ha hipêr mam Juta catêjê quêtjê jũjarên xà to mehcakôc catêjê me, mehkraa kam, cute me caxuw amji mã mehcakôc xà to mehhimpej atajê to me amji japackre nare. Ampo na? Atajê te ri ramãPaphãm jarkwa pejti caca ne me hici. Nãmri mehcakôc xà itajê nee Paphãm pĩn me caxuw me cumã hapôj nare. Ne por Juta catêjê te Jeju kôt me amjito jicu atajê krã pĩn ri me caxuw itajê japôj.

¹⁵Ne Paphãm te ri me pahcaxwãm pê ame pahcũmpej, mã me pampej. Cwỳrjapê cu ampo pejti na pit mã me prãm. Ne por me Paphãm par nare, neampeaj kam me caxwãm pê, mehtũmti atajê mã ri, ampokên itajê cunea na prãm. Neme cumã ampo pejti itajê ihkêanre, ne ampo kên ri me cumã imej. ¹⁶Ne ihtỳj Paphãm kôt me ipa catêjê na me amji jarê. Mã nee me hàpên xà itajê Paphãm kôt me ipa catêjê na me harên nare. Ne me hũpar nare, mã ihtỳj ame hàhcurê to ame ipa. Na ri nee ampo caxuw mempej nare.

Tito te catyt kam mehkwỳ to ihhimpej xà

1 Timot 1.6-14; 4.6-16

2 ¹Ne quêt ca nare, ca ha catyt kam ampeaj kam me cumã ate ampo to hahkre xà atajê to hahkre. ²Ne mehkà atajê mã gũjarên to hane he:

— Ame amji mã quêt nare, ne me amji mã ampejti ne. Ne catyt kam, caxwãm catia mã me apa. Ne ampo kên cunea tête me amji jiprôn to me apa. Ne Jejua to amji mã me ahimpej tÿaj to me apa. Ne amji mã me akwÿ kînti to me apa. Ne me gũcanãar kam me apa — hane.

³Ne hanea ne pyjê kà atajê mã gũjarên to hane he:

— Ca ha Jeju mã me amji gô, ne catyt kam, ate amji kam me gapac xà impejti to amji mã me apijapar to me apa ata na. Ne nee mehkwy toame akwÿ mã ihkôt harên kên to me apa nare. Ne nee côxÿhti to akôm to amji mãahimpej to me apa nare. Ne ampo pejti to, ca ha quêt me hahkre to me apa. ⁴Mâr quê amji cuxà mehkwy cahâj tuwre atajê mã awjarê, quê ha cute catyt kam ame ipa na, quê ha ramã amji mã mempjê me, mehkra kîn to me hahkre. ⁵Ne amji mã me ampejti ne, ne ampo kên cunea tête me amji jiprô, ne catyt kam me ipa, ne nee apu mehkwy pêmempjê caxun to me ipa nare. Mârquê catyt kam me hûrkwa jâpên xà to amjimã me hàpên pejti to me ipa, ne ihtÿj amji caxuw mempjê kam me hapac to me ipa. Ne me hàhcajrên jâhcaprîhti ne. Quê ha cute amji to me hàpên tohajÿr to me ipa na, quê ha nee jûm Pahpãm te me pamã ita to hahkre xà ita cuna mã ihcakôc kên nare — hane. Hôhō, ca ha pyjê kà mã ahimpej xà to hahkre to hane, mâr quê mentuw kwÿ mã to hahkre.

⁶Ne mentuwjê to hanea ne me hapackre. Mâr quê caxwãm catia mã, catyt kam amji to mehimpej, ne ampo kên cunea tête me amji jiprôn to me ipa. ⁷Ne ate hajÿar, ca ha catyt kam apa ne ampo pejti ton to apa, mâr quê amji mã me apupun xà kôt, hanea ne catyt kam me ipa. Na ca ha me cumãampo to hahkre kam pra, ne acryac kam, catyt kamme cumã ampo to hahkre. Ne ampo pejti to hahkre to, ca hirãa pê me cumã amji pro rên to apa, ne nee ca ampo kên ton, ne amji cwÿrpê ahêj nare. Ne quêt caxwãm catia mã ampopejti to me cumã hahkre to apa. ⁸Ne garkwa pej to pit mã me cumã acakôc to apa, mâr quê nee jûm apar caca, ne amã ahêj xi na hacjên nare. Ne imã ate amji kam gapac xà impejtiitajê na pit mã me ato prãm, mâr quê nee me pahcurê xwÿn nō apu akôtharên to kên nare. Ne cama me pahkam ihpahàmti ne.

⁹Ita caxuw ri imã ate cama me cumã hàpên tome ipa catêjê japackre to hajÿr na, imã ato prãm he:

— Amji caxuw me gô pahhi kampa, ne catyt kam me cumã gâpên pejti to me apa, mâr quê me gâpên xà impejti atajê kôt, amji mã me akîn to impejti to me ipa. Quê me gâpên xà na me arê, ca nee xuwcaca te me cumã ampojarên nare, ne aracri cute ampo na me arên atajê to me.

¹⁰Ne nee ame gô pahhi pê me gâhkîj nare. Ne quêt ita to ca ha me he, catyt kam me apejti na me apa. Ne me amji jarkwa par pejti to me apa. Quêha mehcunea amji mã me Pahpãm te me pahkên kēanre ata pê me pahto hapôj ata cupa, ne hanea ne amji mã cute ampo to hahkre xà itajê cupa — hane. Hôhō, caha cama me cumã hàpên catêjê japackre to hane.

Pê Pahpām me pamā amji to ajpê

Epet 2.8-10; 1 Texarôn 1.9-10

¹¹ Pê Pahpām me pahto impejti prāmte, me pamā cute amji kam hapac xà itajê na amji to ajpê, ne amji pro mẽ. Mār quê mehcunea me hõmpu, ne mehahkre pej, nāmri cupêa ri me pahkên pê me pahto hapôj catê, ne ihtýt cute amji kam hapac xà ita to me pahcunea kampa, pjê cunea kam. ¹² Ne ihtýt pahte mam amji kam me pajapac xà kêanre atajê jicu to me pamā hahkre. Por pahte amji kam me pajapac xà te Pahpām pê ampýa mã me pahto ipa atajê mã he:

— Ca ha nee amji to acati prām nare, ne nee ahti napyjê caxun nare, ne nee amji to gакràj cati prām nare — hane. Mār cu quêt ampo kên cunea tête me amji jiprôn to me papa. Ne catyt kam, caxwām catia mã ame papa. Ne Pahpām mã me amji jôr to me papa.

¹³ Ne quê ha amcro nō na, jũ caxuw, Jeju Crixto pê Pahpām kra pê me Pahpām catia ata, ihtýt pjê ita wýr amji jaxà, na cu ha pahtýt hõ amcro kam me pajakryti ata na me hikaj. Quê ha mehcunea, cute me pahkên kêanre pê me pahto hapôj na me hõmpu, ne me hahkre pej. ¹⁴ Nāmri taa mã pê me pahcunea kritxwý na amji to, ne me pahcunea jahpan xà na caprô jaxwý, ne ampo itajê cunea mã amji gō, ne amji mã huwahiita to pê me pahcunea kên pê me pahto hapôj pa. Me pahte ampo pej to pit mã ame amji kam pajapac to me papa prāmte ri, cute me pamā amji kam hapac xà to ihtetetti. Ne me pahto amji kwýa to prāmte, pê me pantête mepahkên itajê mã amji gō.

¹⁵ Ýhý, Tito, ca ha atýt ampo itajê cunea to me cumā hahkre. Ne Pahpām jarkwa kôt, ampo na mehpeacre atajê tehcajpa, ne hacpýa mã me toihtýt. Nāmri quê ha jũm ampo to kên na, ca ha kam atêm pyrentu, Pahpām jarkwa kôt, ne intête ihcahpêrta. Ne nee amji na jũm te, ate Pahpām jarkwa kôt ampo to hahkre nare na, cute garên na hamār nare.

Cu ha catyt kam me pajō pahhi atajê kampa

Roman 13.1-10; Epet 2.1-10; Tito 1.10-16

3 ¹ Ýhý Tito, ca ramā ate me pahkwý mã gūjarên xà itajê to gūjarên, ne hipêr to me hapackre, ne me cumā:

— Por me gō pahhi atajê me, me ato ihhimpej catêjê atajê, ca ha amji caxuw me kampa, ne mehhimpej xà krac ri me apa. Quê ampo pejti ton na me amā awjahkre, ca ha me gūjarêan kam, hãn ne me ampo to. ² Ne atýt jũmjê kôt ame harên kên to me apa nare, ne nee ame gàprê nare, ne cama me amjito impejti ne. Ne amji mã me aprîa kam, me gâhcapriakam me cumā acakôc to me apa, ne amji to me akryjreprām to me apa, ne nee me hirôa pê amji to me acati prām to me apa nare — hane.

³ Pê mam me papê Jeju na mehkwy itajê me, me papê amji jahkre kêatre, na pê cu nee ajco me pajūpar nare, ne me pajō pry kajna ajco ame

papa. Ne me pahcurê xwÿn caca xà kôt pit mã ame papa, ne ihkôat amji to me pahhimpejto me papa. Ne ampo kên kîn itajê mã pit mã meamji jôr to me papa, por me pamã ihkîntiatajê mã. Ne pahtÿj ajco ame ajpên curê to me papa, ne ajpên jû na ame amji to prãm to ame papa. Ne ampo itajê ton to pit mã, ajco me amji pyrác to ame papa. Pê ajco mehkwy, ahna ame pahkam incryc, pê cu hanea neamji jahpan xà na ajco kam ame pancryc.

⁴Pê Pahpãm amji mã me pahkînti ita na me pamã amji to ajpê he. Na pê amji mã me pahto impejti prãmte, me pahkên kêanre pê me pahto hapôj. ⁵Ne me pahkên pê me pahto hapôj partu. Xà pê cu ajkî me ampo pejti to na mã, pê ihkôt me pahto hane? Hâpà! He pê cumã me pahcaprí, na pê me pahto hane. Ne Pahpãm Carô Pejti kôt me pahcaxwãm pê, mepahetetiti ita pê ihhêj rûm curmã ame pahpÿpÿm, ne cormã pahte amji kam me pajapac xà na amencwÿr. ⁶Pahpãm jâhcajrëan to hàhcajrën, na pê me pamã Jeju Crixto te me pahkên pê me pahto hapôj xà caxuw ihkujate. Pê me pahtyc xà jahpan xà na ty, ne me Pahpãm wÿr me pamã pry jahkjê, pêcormã Pahpãm me pamã Carô Pejti gô. ⁷Cwÿrjapê cu Pahpãm kam mare mã, cuna mã, catyt kam ame papa ita na, ne ahnaa jû caxuw cahê napahte amji to me papijapar rohnÿtti mã xà ata mã ame acjêj.

⁸Ne ijûjarën xà itajê ri quêt ampeaj kam. Tito, pom ite amã ampo to hahkre itajêa to, ca ha ate ampeaj kam me cumã hahkre na, imã ato prãm. Ne cute me apar atajê, quê ha me taa ahpÿanre na me amji jarën to: — Wa Jeju to amji mã ihmpej to ipa, mã Pahpãm te icaprí, ne ito kênre nare, ne imã Carô Pejti jôr, cwÿrjapê wa ha cumã amji gô, ne cumãijâpên pejti to catia to ipa — hane. Cu ha mepahte me ita to hajÿr na, quê ha ahname pahcunea mã ihkênre nare.

Pê Pawrô Tito mã amji krac ri mehcakôc kên catêjê cawpa

⁹Ne pom cute me hajÿr xà atajê pê, ca ha ampÿa mã me apa he. Cute amji krac ri ihcaprÿ na amehcakôc catêjê kêanre atajê me, mam menquêtjê japrÿ to pit mã cute ame hahkre prãm catêjê me, cute Juta catêjêincaca xà cwÿrjapê tee ame ipijapu prãm catêjê atajê pê, ca ha ampÿa mã apu apa. Ampo na? He ampoitajê kôt hamreare. ¹⁰Ne por cute me ato ipicokjêr prãm to ipa atajê, ca ha me hapackre. Quê ha me hûpar nare, ne hipêr me ato ipicokjêr prãm, ca ha me hapackre to ajkrut. Quê ha hûpar nare, ne cute to incrê xà ita kam, caha me cumã hikra, ne nee hipêr me to amji japackre nare. ¹¹Ne por cute me ita ton catêjê, ca ha ramã mehômpu, ne me hahkre pej, ramã me caxwãm pê amehkêanrena, na quê ha ihtÿj ame amji kên mã me amjirê.

Pê Pawrô Tito mã amji jarê

¹²Ne wa ite Metohjêxà jô krî kam amji to pahhàjê kujahêc na amji kam ijapac. Na wa ha ma me awÿrArtima me, Tiquicô pijakrut itajê nã kujate.

Quê ha curi me awÿr cato, ne me amã ijarẽ, ca ha jũ na me amji to, ne ma Metohjêxà jõ krĩ wÿratẽm pyrentu. Ne curia cu ha ajpẽn cajpa. ¹³Me pahkwÿ nõ Xena pê Roman catêjê caca xà to cute me amji pyrác xà ata jahkre pejcatê ata, me Apôr, quê ha amũ me anaa me tẽ. Atajê ca ha mehtẽm xà ata na mehtehcajpa, mār quê nee me cupê ampo hamre nare. ¹⁴Ne imã me pahkwÿ te ampo pejti ton to me amji pyrác na imã me ato prãm. Ne cute ame ampo na prãm to me ipa atajê na mehtehcajpa. Hõhõ, ca ha me ate amji kam me gapac xà ita ton na, quê ha nee me apê cute me amjikam hapac xà kôt hamreare atajê nare.

¹⁵Ne pom icahê na mehcunea meipa itajê te me amã amji jarẽn kujahêc, neme pahkjêjê pê Jeju na mehkwy mã me ikĩnti atajê na ite me to amji japackre na me cumã ijarẽ. Nãmri Pahpãm te me ato impejti na imã me ato prãm.